

VALORIFICAREA MUZEISTICA A CELOR MAI RECENTE DESCOPERIRI ARHEOLOGICE ÎN MUZEUL DE ARHEOLOGIE CONSTANȚA

de **MIHAI BUCOVALA**

Cum bine se știe, datorită politicii statului nostru, în ultimii 10—15 ani, realizările spectaculoase din domeniul economico-social au fost însoțite în societatea românească de profunde mutații de ordin cultural-spiritual. Ca urmare a acestora din urmă, pe lângă alte instituții ce concură la mlădierea conștiințelor și educației, muzeele au dobândit în peisajul cultural al țării o poziție aparte, în orice caz superioară aceleia dintr-un trecut nu prea îndepărtat.

Așa se face că astăzi, când în genere dominanta vieții noastre este constituită de o pe cît de înaltă, pe atît de permanentă tensiune spirituală, muzeele înfățișează țării un chip nou, transfigurat nu numai de consumul material și nervos al circuitului său interior, ci și de eficiența și din ce în ce mai des spectaculozitatea acțiunilor lor. Altfel zis, prezență firească și mereu mai importantă în toate județele țării, muzeele s-au transformat aproape definitiv și în totalitate din depozitarele mai mult sau mai puțin prăfuite ale unui patrimoniu oarecare, în centre de cercetare științifică, în puncte de activitate intens cerebrală, în autentice focare de emulație culturală. Ieșite definitiv dintr-o anchiloză, socotită, încă nu demult, fără leac, muzeele, dotate cu factorul uman și cel material necesar, își pot face astăzi, cu drept cuvînt, un titlu de mîndrie din ceea ce era cu oarecare vreme în urmă exact punctul lor slab și o doleanță mai mult decît o realizare : susținerea unei ample și eficiente activități de cercetare de specialitate, odinioară privilegiul cîtorva institute specializate doar, introspectarea istoriei locale, descifrare a numeroaselor probleme legate de apariția și dezvoltarea vieții omenești într-un teritoriu dat și rostuirea, tocmai pe baza cercetărilor proprii, a unei contribuții din ce în ce mai importante la rezolvarea multor probleme cardinale din istoria acestui pămînt. Din punct de vedere practic, al interesului muzeografic, această activitate importantă se materializează prin îmbogățirea patrimoniului muzeului, prin completarea și ilustrarea mai clară și mai convingătoare a tematicii respective.

Această activitate de cercetări pe teren, organizată și urmărită cu asiduitate, are un caracter util suplimentar, cînd e vorba de muzeul din Constanța, obligat nu numai prin natura funcției ci și a poziției sale privilegiate, într-un colț de țară mai intens călcat atît de oamenii locului (i-am numit pe români), cît și de străini, să se prezinte la intervale cît mai scurte de timp cu noutăți notabile în expozițiile sale. Rezultatele descoperirilor sistematice (la care se adaugă și unele, făcute ocazional, de altminteri) sînt destinate a primumi fondul expozițional în chip regulat, pentru a veni în întîmpinarea doritorilor de „nou“ și „estetic“, înlăturînd astfel o anume monotonie și aducînd pentru fiecare surpriza și mulțumirea lucrurilor de mare interes. Se ajunge implicit la o realizare de mult dorită, anume, scoaterea

cerinței fundamentale ca muzeul să fie mereu nou și atractiv, mai plăcut și mai interesant decât la ultima vizită, de sub imperiul descoperirii fortuite, a inspirației de moment, a improvizației adeseori supărătoare.

Înainte de a numi însă acele câteva descoperiri care în ultimii doi ani au suplinit carențe de informare sau au subliniat decisiv aspecte importante în tematica Muzeului de arheologie Constanța, considerăm utilă prezentarea sumară a mecanismului de funcționare al acestui sistem, destinat, în concluzie, să prezinte publicului cu maximum de celeritate rezultatele cele mai noi și mai grăitoare ale ostelenilor sale științifice, punctând traseul valorificării descoperirilor arheologice.

Conștienți că roadele sînt de cele mai multe ori direct proporționale cu eforturile întreprinse pentru descoperirea și cercetarea diverselor vestigii dobrogene, planul de cercetări al Muzeului de arheologie Constanța a cuprins atît săpături datorate efortului nostru exclusiv (în majoritate) cît și câteva la care se continuă o colaborare mai de mult statuată cu câteva instituții de specialitate centrale (Institutul de Arheologie al Academiei de Științe Sociale și Politice București și Direcția Patrimoniului Cultural Național), precum la Histria și Adamclisi cetate. Dintre celelalte amintim cercetările organizate la Tomis, Callatis, Capidava, Bugeac, Rasova — în punctele Malu Roșu și Muzait, Topraisar și altele.

Așa cum se obișnuiește peste tot, la terminarea acțiunii, campaniei de săpături, etc., materialul arheologic recoltat cunoaște prima fază a circuitului valorificării sale; transportat la sediu, el suferă rînd pe rînd cuvenitele măsuri de curățire, recondiționare și eventuală reconstituire în laboratorul de restaurare, este înregistrat grafic și fotografic, i se întocmește actul de identitate (fișa științifică).

Imediat după aceasta, deci într-o perioadă foarte scurtă de timp, obiectul cel mai important, materialul cel mai sugestiv, care prin natura și importanța sa constituie o apariție mai mult sau mai puțin inedită pentru patrimoniul muzeului, își face apariția în expoziție, paralel cu munca pe care muzeograful o depune pentru definitivarea studiului științific destinat publicațiilor de specialitate. De regulă, intervalul scurs între descoperirea pieselor arheologice și expunerea lor nu depășește 40—50 de zile, interval reclamat mai ales de nevoia recondiționării lor. În orice caz, ca replică a acelei mentalități retrograde ce a produs numeroase neajunsuri și în acest domeniu, conform căreia valorile apărute la lumină sînt socotite bunuri personale, înterzise văzului lumii obișnuite și — mai ales — a celeia de specialitate, pentru un număr important de ani chiar, această manieră de lucru a permis rezultate pozitive și satisfacții pe multiple planuri.

Prezentarea publică a noilor descoperiri a permis în numeroase cazuri elucidarea unor probleme legate de structura și importanța lor tocmai din observațiile sau precizările pe care specialiști români sau străini le-au făcut nemijlocit cu ocazia vizitei în expoziție, în fața pieselor respective. Cît despre locul de expunere al acestora, el este stabilit conform tematicii muzeului, dar nu este un secret faptul că adeseori noi am schimbat nu numai secțiuni și compartimente, ci chiar săli întregi tocmai pentru a face loc noutăților, ca să nu mai vorbim de faptul că în dorința de a face o regulă din prezentarea lucrărilor deosebite, una din sălile principale de la etajul clădirii este destinată expres lucrărilor și colecțiilor noi.

Aminteam însă că expunerea noilor descoperiri în muzeu este însoțită de efortul de extindere a circuitului valorificării lor științifice, prin publicarea studiilor consecutive acestei cercetări. O situație oarecum privilegiată determină ca și acest punct să-și găsească rezolvarea într-o perioadă destul de scurtă de timp. Din anul 1969 încoace, muzeul de arheologie a reușit să organizeze în fiecare toamnă (de regulă, în luna octombrie) sesiuni științifice la care contribuția specialiștilor muzeu-

lui constă tocmai în prezentarea rapoartelor preliminare sau a comunicărilor ce concretizează cercetările personale din anul în curs. Analiza acestor rezultate într-un plen de maximă calificare și autoritate, rezultate din valoarea participanților la lucrările respective, constituie elementul strict necesar finalizării cercetării științifice, căci confruntate, modificate sau îmbogățite cu părerile altor specialiști în materie, rapoartele și comunicările, pînă atunci cu caracter preliminar, se desăvîrșesc în forme ce pot vedea lumina tiparului. Această ultimă fază urmează și ea, la puțină vreme de altminteri, căci în ultima lună a anului, revista științifică a muzeului, cuprinzînd tocmai materialele nou apărute și recent rezolvate în circuitul menționat, este înaintat pentru tipărire, apariția sa fiind consemnată cu regularitate la mijlocul anului următor.

Cu aceasta, ajungem la ultimul punct, pe care ni l-am propus, prezentarea succintă a celor cîteva descoperiri făcute în ultimii 2—3 ani, care au prilejuit îmbogățirea notabilă a patrimoniului și implicit a tematicii Muzeului de arheologie Constanța.

1. *Ceramica grecească din necropola băștinașă de la Corbu, Năvodari, jud. Constanța.*

Descoperită în campania de săpături din primăvara și vara anului 1970, a constituit subiectul unui raport preliminar prezentat la sesiunea muzeului nostru din luna octombrie a aceluiași an, publicat apoi în „Pontica”, IV, 1971.

La o lună după descoperire și convenitele restaurări în laborator, cele cîteva vase datate la sfîrșitul secolului VI î.e.n. — sec. V î.e.n. au fost introduse în expoziție, pentru a îmbogăți un sector important, acela al începuturilor cetăților grecești și relațiile băștinașilor cu noii venți, sector slab reprezentat pînă atunci și redus de altfel la cîteva fragmente de vase, obținute și acelea din împrumut.

2. *Sarcofagul de epocă romană de la Mangalia Nord.*

Descoperirea spectaculoasă în luna august 1971 a acestui sarcofag, în care se afla sicriul unei femei și un bogat inventar funerar bine conservat, datate toate în al treilea sfert al sec. II e.n., a fost prezentat la sesiunea științifică a muzeului din octombrie a aceluiași an. Studiul respectiv a fost publicat însă în volumul „Pontica” VI, 1973, datorită duratei analizelor chimice, paleobotanice, osteologice etc., făcute de cîteva institute specializate italiene.

Prezentarea acestei importante descoperiri a necesitat amenajarea unei noi săli, destinate ilustrării riturilor funerare din Dobrogea romană.

3. *Vase romane de bronz descoperite la Dervent, jud. Constanța.*

Apărute la lumină în mod întîmplător, cu ocazia unor lucrări de irigații din vecinătatea castrului roman de lîngă insula Păcuiul lui Soare în primăvara anului 1971, au fost tratate și întregite în laboratorul muzeului și expuse la circa o lună după aceea în sala „Tezaur”, pentru ilustrarea unui domeniu meșteșugăresc pînă atunci aproape absent în tematica muzeului.

Prezentate într-o comunicare ținută cu ocazia colocviului științific organizat de Institutul de Arheologie în luna noiembrie a anului 1971 la București, comunicare publicată în volumul „Pontica” V, 1972.

4. *Fragmente de sarcofage figurate microasiatice de epocă romană.*

Este vorba de două fragmente, ambele rezultatul unor descoperiri fortuite, făcute în vara anului 1970 și respectiv 1973. Împreună cu alte monumente funerare, recent apărute la lumină, au fost prezentate la sesiunea din acest an a muzeului nostru, studiul respectiv urmînd să apară în volumul „Pontica” pe 1974.

Ambele fragmente au fost montate în expoziție imediat după descoperire, datorită importanței pe care ne-o relevă apariția lor în necropolele tomitane: în afară

de sarcofagul cu simboluri, socotit import microasiatic, sînt singurele mărturii ale prezenței în cetatea milesiană, probabil începînd cu secolul al II-lea e.n., a sarcofagelor monumentale cu nișe și colonete, socotite de obîrșie din Asia Mică, mai exact din Frigia, de unde, eventual prin Bithynia, au ajuns în Pontul Sîng.

5. *Tezaurul de monezi macedonene de la Pelinu, com. Comana, jud. Constanța.*

Descoperit întîmplător în luna iunie a.c., tezaurul este constituit dintr-un număr de 206 monezi de bronz, dintre care 147 de la Filip al II-lea, 56 de la Alexandru și 3 de la urmașii acestuia. Cîteva dintre cele mai bine păstrate exemplare au fost expuse în sectorul numismatic, paralel cu prezentarea celor cîteva interesante concluzii referitoare la semnificația acestei descoperiri la sesiunea științifică din octombrie a.c.

Studiul urmează a fi publicat în volumul „Pontica”, VII, 1974.

6. *Medalioane ceramice — oscilla.*

Apărute întîmplător la lumină, într-un mormînt răvășit de epocă romană, în vara anului 1971. Prezentate la sesiunea anuală a muzeului din octombrie 1972, publicate în volumul „Pontica” pe anul 1973.

Au fost expuse la scurtă vreme după descoperire, datorită caracterului lor de unicat.

7. *Vase ceramice de tip „terrasigillata”.*

Este vorba de două piese deosebite, expuse la scurtă vreme după descoperire, în sezonul 1972. Prima reprezintă o ploscuță ornamentată pe ambele fețe cu motive inspirate de serbările bahice (între care apare și Pan cu naiul), apărută într-un mormînt de epocă romană din Tomis. Cealaltă piesă este un vas mijlociu, lucrat în forma unui cap de negru, descoperit întîmplător pe linia Dunării, lîngă Troesmis — Iglîța.

Ambele piese, rezultate din legăturile cu nordul Africii în secolul II, mai probabil III al e.n., sînt cuprinse într-un articol aflat acum sub tipar.

8. *Vas de sticlă hexagonal.*

Apărut ocazional la lumină în primăvara anului 1973, a fost expus în vara aceasta în sectorul cu material vitric, dealtminteri bogat, datorită valorii sale de unicat. Deși neiscălit de meșter, ornamentația vegetală și geometrică bogată pe care o prezintă plasează acest recipient într-o serie mai largă, lucrată probabil într-un atelier oriental de către faimosul meșter Ennion. Inedit. Dată: secolul I e.n.

**LA MISE EN VALEUR DANS LE MUSÉE DES PLUS RÉCENTES
DÉCOUVERTES ARCHÉOLOGIQUES AU MUSÉE
D'ARCHÉOLOGIE DE CONSTANȚA**

— Résumé —

L'auteur présente dans l'article ci-joint les modalités usitées à Constanța et qui peuvent assurer cet tâche avec maximum de célérité, ainsi : les matériaux archéologiques résultés dans les découvertes fortuites où dans les fouilles du musée sont, avant tout, traités dans le laboratoire de conservation (elles sont lavés, nettoyés, d'un cas à l'autre complétés, et marqués). Après la rédaction de la fiche scienti-

fique d'objet, qui est, par consequence, daté, photographié et enregistré, les pièces très intéressantes, sinon purement et simplement nouveautés, sont présentés au public, dans l'exposition, selon des criteriums scientifiques et esthétiques, après quelques semaines seulement de la date de leurs découverte. Pour le circuit scientifique, simultanément on fait la rédaction de notes, rapports et communications qui sont présentées chaque année, au mois d'octobre, à l'occasion de la session du musée, devant les spécialistes de tout le pays. Après cela, tenant compte des observations ainsi faites, ces contributions sont publiées dans l'annuaire du musée „Pontica“, qui parait a chaque fin d'été.

Ainsi, d'une part, les milliers visiteurs du musée peuvent avoir, chaque année, de belles surprises, et, d'autre part, les milieux scientifiques, sont periodiquement informés sur les dernières découvertes archéologiques du musée de Constanța.